

WIEKE VAN OORDT

STEIGER
junkie

HOE IK
PER BOOT
DOOR
NEDERLAND
LIFT

HOLLANDIA

De route

Waterwegen

Maas	Jeltesloot
Leukermeer	Heegermeer
Kraaijenbergse Plassen	Fluessen
Maas-Waalkanaal	Morra
Waal	Johan Frisokanaal
Pannerdensch Kanaal	Ijsselmeer
Nederrijn	Markermeer
Ijssel	Ijmeer
Ijsselmeer	Vecht
De Piepertkolk	Kadewetering (Nieuwkoopse Plassen)
Arembergergracht	Maarten Freeke Wije (Nieuwkoopse Plassen)
Meppelerdiep	Noordeinderplas (Nieuwkoopse Plassen)
Oostelijke Wetering	Ziendevaart
Drentsche Hoofdvaart	Oude Rijn
Noord-Willemskanaal	Aarkanaal
Damsterdiep	Grote Poel (Westeinderplassen)
Eemskanaal	Oude Wetering
Groeve-Noord	Braassemereer
Oldambtmeer	Kagerplassen
Winschoterdiep	Ringvaart van de Haarlemmermeer
Zuidlaardermeer	Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder
Drents Diep	Zuider Buiten Spaarne
Verbindingskanaal	Binnen Spaarne
Hoendiep	Noorder Buiten Spaarne
Bergumermeer	Afgesloten IJ
Kolonelsdiep	Zijkanaal C
Groningervaart	Noordzeekanaal
Kromme Ee	IJ
Wijde Ee	Noordzee
Prinses Margrietkanaal	Haringvliet
Van Harinxmakanaal	Oosterschelde
Waddenzee	Krabbenkreek
Zijlroede	Dintel
Van Panhuyskanaal	
Workumervaart	
Bolswarder Zeilvaart	
Geeuw	
Sneekermeer	

Noot van de auteur

Een deel van de tekst over Limburg, Drenthe en Zeeland verscheen eerder in *NRC Handelsblad*. Op 8 augustus 2019 verscheen 'Wat je ziet als je per boot lift door Nederland', op 16 augustus 2019 'Bijna stranden in Drenthe' en op 23 augustus 2019 'Zeeland is het Mekka voor sluishobbyisten'.

Een deel van de tekst over meevaren in Asselt, op het Braassemermeer en vanuit Enkhuizen verscheen in 2019 en 2020 in het tijdschrift *Zeilen* in de column 'Van Oordt aan boord'.

I

Ik moet niet zo hyperend ademen. Ik ga gewoon een rondje door Nederland bootliften. De treindeuren zwaaien open. ‘Welkom in Maastricht’ staat er langs het perron. Dit is het beginpunt van mijn reis. Ik ga over het water liften en wil per boot de twaalf provincies van Nederland zien te bereiken. Ik bedacht het plan zes weken voor mijn vertrek, kocht een waterkaart en boog me erover. Ik hield niet van water. Mijn broer is een zeiler, maar ik kwam zelf nooit verder dan fokkenmaat. Tot kortgeleden. Ik nam zeilles, stond voor het eerst achter het roer, ging meevaren, begon te schrijven en lezen over zeilen. Als ik op het water ben, is het of panelen verschuiven en zich een ander land openbaart. Een natie in een natie. Dat land wil ik bereizen. Welk land zal ik zien? Welke bewoners ontmoet ik? Welke verhalen zal ik horen?

Ik bel met het Watersportverbond, voor advies over de route. Nederland heeft meer dan vierhonderd watersportverenigingen, die zich laten vertegenwoordigen door dit verbond. We zeilen, windsurfen, kanoën, suppen, kiten en motorboten wat af. Ben ik nog een watersport vergeten? Ja, zwemmen. Maar die heeft zijn eigen bond.

‘Ga je zum Tal of zum Berg?’

‘Ik ga na Limburg linksaf Brabant in en dan richting Zeeland.’

‘Zou ik niet doen.’

‘Nee?’

‘Nee. Op het water ga je met de stroom mee. En de IJssel eindigt in het IJsselmeer. Men vaart daar van zuid naar noord. Dus

als je wilt liften, heb je de meeste kans op boten als je met de stroom mee gaat. *Zum Tal*. Niemand vaart tegen de stroom in.'

Terug naar de waterkaart dus. Dan wordt het van Zuid-Limburg naar het noorden van Groningen, vandaar naar Friesland, dan oversteken naar Noord-Holland en tot slot afzakken naar Zeeland. Denk ik.

'Hallo!' Ik zwaai naar de man die ik aan het einde van het peron zie staan. Hij heeft zijn handen in zijn zakken. Wanneer zal ik weer in een trein stappen om naar huis te gaan? En waar zal dat zijn? Ik ga rechterop lopen. Er striemt nu al iets. Op mijn rug draag ik een koffergrote zwarte, waterdichte tas. Er zitten kleren in, schoenen, een slaapzak en matje, en een tas met mijn computer, fototoestel en opladers. Rechts op mijn schouder hangt mijn zeiltas, met zwemvest, zeilpak, fleecetruï en zeillaarzen. Aan de tas is mijn liftbordje geklikt. Er staat op: 'Schipper mag ik overvaren?' Onder mijn arm klem ik een tent.

'Hoi! Hallo!'

'Dag Wieke.' Het is tweede pinksterdag 2019, het is halftwaalf 's ochtends, het is begonnen. 'Zal ik een tas...'

'Nee, hoor!' Ik leg de bagage in zijn achterbak en we stappen in zijn auto. Dan rijdt hij me door de stad zuidwaarts en brengt me naar Watersportvereniging Randwijck. Als we voor het hek staan, drukt hij op een zwart blokje aan zijn sleutelbos. Het hek zwaait open. Erachter is een terrein dat grenst aan de Maas. Honderdvijfendertig caravans staan in rijen op een gemillimeterd grasveld. Tussen elke twee caravans is exact dezelfde hoeveelheid ruimte. We lopen naar een restaurant met een terras. Er zitten twee mannen met grijs haar. Ze drinken koffie uit witte, dikke kopjes. Op de schoteltjes eronder liggen een lepel en een koekje. Ik zet mijn tassen neer. Daar aan de steiger ligt mijn eerste boot.

Vier weken voor mijn vertrek, mailde ik de coördinator van de regio Limburg van het Watersportverbond om informatie over havens. Kort daarop belde hij me terug.

‘Ik heb Limburg rond.’

‘Wat?’ Ja, echt. Ik hoefde alleen maar op het schema te kijken dat hij me zou sturen; daar zou alles op staan. Wie ik welke dag waar zou ontmoeten en in wiens boot ik zou overnachten. Dat de voorzitter van de watersportvereniging in Maastricht me op de eerste dag van de trein zou halen, dat ik met hem en een lid van zijn vereniging zou gaan varen vanuit Eijsden en dat ik dan zou slapen in die en die boot. Hijzelf zou mij een stuk vanuit Roermond meenemen. Had ik wel het telefoonnummer van de regiocoördinator van de volgende provincie? Om de volgende etappes te regelen? Anders mailde hij me dat nummer nog wel even. ‘Nee!’ zei ik. Ik zei dat ik het wel zou zien, verder. Na Limburg.

‘Nou, het is bagger.’ De man voor me hoofdknikt richting het water. Op de rivier sloomt een binnenvaartschip voorbij. De lucht is blauw. Ik hoor geluiden van kinderen in het verwarmde buitenbad en van een groep jeu-de-boulers op het pas gemaaide grasveld.

‘Bagger?’

‘Geen wind. Het moet poeieren,’ zegt mijn schipper van vandaag. Hij kijkt gefronst op zijn telefoon naar de windverwachting. ‘Poeieren. Anders is het niks. Laten we maar gaan dan.’ Ik volg de twee mannen naar de steigers. ‘Kijk,’ zegt de schipper. ‘Dit is dus mijn eerste boot.’ Voor ons ligt een open zeilboot. We stappen alle drie aan boord en staan zij aan zij. Meer ruimte is er niet. ‘Ik zal je eerst even een rondleiding geven,’ zegt de schipper. ‘Hier bewaar je je spullen waterdicht, in deze ton.’ We kijken naar rechts. Er ligt een kleine, plastic ton op z’n kant. ‘Hier klem je de grootschoot vast.’ We kijken naar het midden.

‘En hier is de EHBO-trommel.’ We draaien ons alle drie om. De boot wankelt. Ik zie aan de zijkant een rood koffertje dat in de houdgreep wordt gehouden door twee klemmen.

‘Wat doe je voor werk?’ vraag ik.

‘Ik ben brandweerman.’ Hij gaat zitten op het bankje bij de buitenboordmotor en wij gaan allebei in de kuip zitten, op de grond. De motor gaat aan en we draaien de haven uit. Er staat een man met grijs haar en een blauwe korte broek op het achterdek van een motorboot van twee verdiepingen. Hij knikt naar ons en wij knikken terug. De schipper stuurt de boot linksaf, bakboord uit en dan varen we op de Maas. ‘Zullen we hijsen? Blijf jij maar zitten, hoor.’ Als het grootzeil en de fok staan, koersen we naar het zuiden. Het water weerkaatst de zon in mijn zonnebril. De twee mannen kijken allebei naar het weerbericht op hun telefoon. De voorzitter vertelt dat zijn grootouders eind jaren vijftig al lid waren van de watersportvereniging die hij nu bestuurt. Het was eerst een roeivereniging. Het begon in de oorlog, toen ze hier Engelse piloten de Maas over roeiden, naar veilig gebied. Nu zijn er zeshonderd leden en is het net een dorp.

‘En jij bent de burgemeester.’

‘Ja, eigenlijk wel. Die rijen caravans die je zag? Er is een wachtlijst van dertig jaar voor de voorste rij. Tot vorig jaar ging de caravan over van ouder op kind; er zat erfrecht op. Maar dat heeft de ledenvergadering net weggestemd. Mijn zoon krijgt nog mijn caravan, maar daarna is het afgelopen. Wist je dat precies tegenover onze vereniging het huis van André Rieu te zien is? Je kan vanaf het grasveld nog net een van de torentjes zien.’

‘Er is een ballotagecommissie bij ons op de vereniging,’ zegt de brandweermanschipper. ‘Ik vind dat wel fijn. Dan weet je toch dat er nette mensen lid worden.’ Gele grensboeien in het water geven aan welke golven Belgisch zijn. Aan de westzijde van de Maas is de sluis van Ternaaien, de grootste binnenvaartsluis van Europa. De voorzitter vertelt dat hier twee jaar geleden

de grens een stukje is opgeschoven. ‘De sluis ligt op Belgisch grondgebied, maar een deel van de Maas was Nederlands. Dit deel is geruild voor een schiereiland dat weer van België was. Kijk, dit hier was jarenlang een soort vrijstaat. Veel drugs, dealen, groepen met illegale kampeeders. De Belgen kwamen er niet handhaven. Ze konden er niet komen, want daarvoor moesten ze de Maas oversteken. Nu is het Nederlands.’

‘Weet je wat dat is?’ De schipper wijst in het water. Ik weet het niet. Het blijkt de grens: we zijn in België. Hij laat de boot overstag gaan. We zijn weer omgedraaid en liggen nu met de punt richting Nederland. ‘Wil jij het land binnenzeilen?’ zegt de schipper. ‘Neem het roer maar; dat is misschien leuk voor je verhaal.’ We schuiven alle drie een plekje op door de kuip, ik naar het bankje, en ik neem de helmstok over. Twee zwanen zwemmen naar onze boot, zwaaiend met hun vleugels en luid zingend. De schipper haalt een zakje met boterhammen uit zijn tas en gooit wat in het water. De zwanen happen haastig. Het was honger, slechts hun maag bleek boos.

Ik kijk naar de douaneloze grens in het water. Zuidelijker dan dit kan je in Nederland niet varen. Er is een heel klein beetje wind en we kruipen de rivier over. Ik blijf achter het roer, tot we afslaan en op de Pietersplas komen. Hier ligt de zuidelijkste zeilvereniging van het land: De Waolenwiert, bij Eijsden. We gaan langzaam richting de steiger. Er staan drie mannen op de steiger. Ze hebben alle drie hun handen in de zakken.

‘Je hebt nogal een rubberen punt.’

‘Waarom pak je het dekzeil? Nergens voor nodig.’

‘De wind viel weg, hè?’

Dan kijken ze naar mij, halen de handen uit de zakken en stellen zich voor. ‘Koffie?’ We zitten in een kring. Naast de steiger ligt een ponton met een sofa. Het is een chillplek voor pubers, maar zij zitten er eigenlijk zelf ook heel graag op; dat

willen ze heus wel toegeven. ‘En dan iedereen die langsvaart maar een beetje bekijken en becommentariëren.’

Op het gras liggen Optimisten en catamarans, klaar voor vertrek, maar er zijn geen baasjes om ze mee uit te nemen. Er loopt een man het terrein over; hij woont op de woonboot achter de zeilvereniging. Hij stopt voor een praatje. ‘Wist je dat elke riviergemeente verplicht is om minstens één vergunning te geven voor een woonboot?’

‘Dus dat maakt jou de zuidelijkste woonbootbewoner van het land?’ vraag ik. Hij haalt zijn hand door zijn haar. ‘Verrek. Ja, zo heb ik het nooit bekeken.’

We drinken koffie en kijken hoe wolken groeperen. Mijn schipper tuurt op zijn telefoon. Er komt een bui aan. Bij de zeilvereniging zijn niet alleen Limburgers lid. Er zijn Walen en Duitsers. De man naast me steekt zijn hand op. ‘En ik kom uit Drenthe, maar ik kreeg hier een baan. Dus ja, nu woon ik hier.’

Als we onze boot weer afduwen en terug de plas op gaan, steekt er wind op. Opstekende wind: heerlijk dreigende uitdrukking. Maar wat kan me hier overkomen? Of hoor ik het nu ook donderen? De schipper checkt zijn telefoon en kijkt omhoog. Hij was paravlieger en die zijn dat gewend, hè? Altijd maar kijken wat de wolken doen. Dat onweer? O, dat blijft in België. Hier hebben ze verticale wind. Die komt van over de heuvel en valt zo je zeil aan de andere kant binnen. Dan denk je: dat kán niet, maar dat gebeurt hier gewoon. Hij zegt altijd: als je hier kan zeilen, kan je overal zeilen.

‘Mijn favoriete watergebied is eigenlijk de IJssel,’ zegt de voorzitter. ‘Die meandert zo mooi.’ Als hij voor zijn werk door het land rijdt en is er op de terugweg file, dan typt hij ‘jachthaven’ in op zijn gps, rijdt naar de dichtstbijzijnde, parkeert er zijn auto en werkt zijn mail bij tot de file voorbij is. Hij heeft zo al heel wat havens in Nederland gezien. ‘Ik ben dan weliswaar na

de file pas thuis, maar anders had ik auto's gezien onderweg. Nu boten.' De IJssel. Ga ik die halen?

Kaboem. De regen komt met een klap los. We zijn doorweekt als we de haven weer invaren.

In het restaurant is men boven de zeventig of onder de zeven. Kleinkinderen zijn op bezoek, terwijl ouders Pinksteren elders vieren. De voorzitter gaat de tafeltjes langs, zegt overal gedag en komt dan bij ons aan de bar zitten. Hij heeft op een gegeven moment een spreekuur ingesteld. Op de dinsdagavonden. 'Het werd te gek. Iedereen blééf maar op me afkomen met dit en dan weer dat.' Er is altijd wat in de vereniging. Zo zijn ze nu bezig met een jeugdhonk, achter op het terrein. De pubers hadden eerst een kamer naast de kantine, maar er kwamen klachten dat ze lawaai maakten.

'Zeg, wij gaan.' De mannen schudden mijn hand. 'Succes nog met je tocht.' Kleuters rennen gillend door de zaal. Regen klettert tegen de ramen. Ik kan vanaf mijn stoel nog net het torentje van Rieu zien.

De steiger is nat als ik eroverheen glibber. Ik mag vanavond in de boot van de voorzitter slapen. Ik rol mijn slaapzak uit en ga op de bank liggen. Het liefst zou ik elke centimeter van mijn logeerverblijf doorkijken, de hele boot door en elk kastje open-trekken.

2

Nog geen meter over de grens veranderen de huizen. Ik rijd een stukje mee naar mijn volgende boot, van Maastricht naar net in België. 'Ik heb een motorboot,' zegt de man die mij wegbrengt. 'Ik zou wel willen zeilen, maar dan moet je een goede vrouw hebben. O, kijk, hier is het.'

We parkeren voor een huis in het buitengebied van het Belgische Maaseik. Achter het huis, met wit steen en rolluiken, gaat een pad door struiken naar beneden tot een meertje. Er is een steiger, waaraan een zeilboot klaarligt. Mijn schipper van vandaag heeft de boot gisteren hierheen gevaren, om mij vandaag weer mee terug te nemen naar zijn thuishaven.

'Hier woont ons pa,' zegt hij. 'Er mogen eigenlijk geen steigers aan het grindgat, maar ze hebben dit via relaties gekregen; dat noemen ze verworven rechten. Belgisch, hè?'

Naast ons kiepert de buurman aardappelschillen in het water. Twee speedboten razen heen en weer. Mijn schipper wijst gekleurde vlakken op de waterkaart aan. 'Zie je waar het rood is? Daar mogen ze harder, dat zijn zones speciaal voor speedboten. Ze racen veel sneller dan toegestaan is overigens. Zullen we gaan?'

Zijn boot is van Engelse makelij en is ontworpen om het spookweer van de Zuid-Engelse kustwateren te trotseren.

Het is windkracht nul komma twee als we het Belgische grindgat uit glijden en de Maas op gaan, die hier de grens vormt tussen België en Nederland. 'Het gebied is enorm veranderd. Dat komt door de grindboeren.' Hij vecht al bijna dertig jaar tegen de grindboeren. Hij procedeerde driemaal tot aan de Raad

van State en was begin jaren negentig medeoprichter van het Federatieve Verbond tegen Ontgrinding.

‘Alles draait hier om grind. De ontgrinders kopen, veelal via rentmeesters, al zestig, zeventig jaar gebieden op. Waar boeren hun boerderijen niet kunnen overdragen aan hun kinderen, verkopen ze die aan zo'n grindboer.’

We suffen langs oevers, af en toe kucht de wind.

‘De jacht op het grind ontnemt het Limburgs landschap veel. Het wordt minder divers. Het lijkt nu wel groen, maar het zijn vooral wilgen. In deze onnatuurlijke meren vind je flora en fauna tot vier meter diepte. Er zijn grindgaten die meer dan dertig meter diep zijn, maar een vis voelt zich alleen thuis in een gezonde en complete biotoop. Daar heb je licht voor nodig. Daarnaast wordt de Maas breder gemaakt, eigenlijk te breed voor optimale natuurontwikkeling, want zo gaat de stroomsnelheid naar beneden. Met alle gevolgen van dien.’

Gevolgen?

‘De Maas is schoner geworden als je het vergelijkt met een aantal jaar geleden, maar nog altijd komt er veel slib met zware metalen langs. Door een lagere stroomsnelheid blijft hier vervuilde grond achter.’

Hij kocht in 1987 met zijn ouders een huis in de uiterwaarden van de Grensmaas: Hoeve De Maas, niet ver van waar ooit de schrijver Pieter Ecrevisse woonde, in de papiermolen aan de Kingbeek. Het hele gebied zou oorspronkelijk onder water worden gezet, zoals dat ook in Midden-Limburg gebeurde. Er kwam door weerstand vanuit de omgeving een nieuw plan. ‘Ik heb met pa in 1998 nog een brief naar alle provinciebesturen aan de Maas geschreven, met de noodkreet om het gebied netjes te behandelen. Maar we varen toch nog op de deurmat van Nederland.’

‘Hebben ze naar jullie geluisterd?’

‘Nee.’ De ontgrinders kochten zijn hoeve.

Log

Bruggen: 4. Sluizen: 2. Nieuw Duits woord geleerd: Tramperin.
Mannen langs de oevers met ontbloot bovenlijf achter een hengel: 12.

‘Het is een schatje van een omgeving, hè? Je valt met je kont in de boter.’ We varen langs Stevensweert, de kerkklok luidt in de verte. Het geluid komt over de grazende koeien naar ons toe. Er broemt iets. De schipper steekt zijn wijsvinger de lucht in. ‘Hoor je ze? Dat zijn de machines van de grindwinning aan Belgische zijde.’ Voor ons steekt het pontje van Ohé en Laak naar Ophoven over. ‘Wat voor dag is het? O ja, dan heeft Theo dienst.’ We varen het grindgat de Spaenjerdplas op. Het monotone gedreun van de machines komt dichterbij. Er is een enkele zeilboot op de plas. ‘Kijk, hij heeft zijn lullen nog buitenboord hangen.’ Je stootwillen niet opbergen als je onder zeil bent, het is een doodzonde.

We gooien het anker uit en lunchen met de brommende motoren achter ons. Ik wijs naar wilgen die platliggen. ‘Is hier een storm geweest?’ Het regende gisteren erg hard, maar heeft de bui bomen doen ontwortelen?

‘Bever. Ons land heeft jarenlang zonder geleefd, maar een of andere malloot heeft bedacht de bever weer te moeten introduceren.’ De schipper smeert nog een broodje. ‘Maar zonder zijn natuurlijke vijand, de beer of de wolf. Nu wonen er acht- à negenhonderd stuks en ze brengen schade toe aan de ecologische omgeving. Het is een vernielers van veel ecotopen. Ze doen ook goed werk, hoor, want onder water hebben andere waterbeesten profijt van de bomen die de bevers omleggen: daar kunnen ze onder schuilen. Natuurlijke omgeving is het resultaat van evolutie. Wij mensen zijn zeer goed in staat om telkens weer fratsen uit te halen met het evenwicht dat zich ontwikkelt. Verknoei niks, laat de natuur doen wat hij kan. En dat gebeurt als je die met rust laat, maar niet door oude diersoorten

te herintroduceren. Nog een broodje?’

Het zeilen leerde hij zichzelf aan. Het liefst zou hij zijn boot elk weekend verplaatsen. Vrijdagavond ergens aankomen, er twee dagen mee zwerven, de boot zondag ergens een eind verderop vastknopen tot hij de volgende vrijdag weer verder kan. ‘Watersporters zijn de enige geaccepteerde vorm van zigeuners.’ We vegen onze kruimels overboord en gooien weer los. We komen langs Maasbracht, ‘Hier was vroeger de grootste werf voor binnenvaartschepen in Europa’, langs havens met rijen Duitse motorboten, ‘Het wordt lastig om hier een vereniging te vinden met alleen maar zeilboten. We zijn er!’

Om een hoek, tussen al het motorbootgeweld, loopt het water klem in een stil, doodlopend straatje. Daar parkeren we de Zuid-Engelse stormenjager: in de jachthaven van de Thorner Zeilclub.

‘Wil je Italiaans gaan eten ergens? We kunnen ook naar de Chinees.’ Mijn vader is geboren en getogen in Indonesië en in mijn jeugd was het rijst dat de klok sloeg. Later woonde ik zelf met mijn kinderen vijf jaar in Jakarta en ook zij zijn met rijst als basisingrediënt opgevoed. Eenmaal terug in Nederland bleef Aziatisch eten ons uitgangspunt. Toen mijn oudste zoon ging studeren, vertelde hij dat in het studentenhuus waar hij ging wonen, vooral AVG op het menu stond. ‘AVG?’ ‘Aardappels, vlees, groente.’ De schipper rijdt me naar Chinees-Indisch Specialiteitenrestaurant Kam Hoo in Heel. Er zijn geen andere gasten. Ik bestel rijst en groente, we drinken thee en bier.

Het schemert als we terug in de haven zijn en hij me het honk van de zeilvereniging laat zien. ‘De ijskast zit op slot natuurlijk, maar we hebben wel stromend water, kijk maar. Dus je kunt je tanden poetsen. O ja, er is geen licht. En als je morgenochtend koffie wilt maken in mijn boot, dan moet je het gas eerst even aanzetten. Kijk, zo.’